

af den foregaaende Lov, paa en vis Maade ogsaa have behandlet nærværende Lovudkast, navnlig hvad Principerne angaaer, og da jeg ikke har Noget at indvende derimod, har jeg intet Videre at tilføie, men skal blot forbeholde mig at svare paa de Indvendinger, der mulligen kunde fremkomme imod, hvad jeg her har sagt.

Solstein-Solsteinborg: Jeg har ikke villet bede om Ordet i de foregaaende Dage ved Behandlingen af Sagen om Kjøbstædernes Communalvæsen, fordi det forekom mig, at Landboerne havde meest Grund til at holde sig tilbage i deres Udtalelser og vente, til vi fik Landcommunalloven til Behandling. Det er imidlertid en Selvefølge, at den Forbindelse, der er imellem begge Love, har medført, at en heel Deel og navnlig af de Sager, der have en ganske væsentlig Interesse ogsaa for Landcommunerne, allerede er berørt, endogsaa meget vidtløftigt og omfattende, under den foregaaende Sag. Dette medfører utvivlsomt, at Interessen vil være noget svækket, naar de nu paany uundgaaeligt blive berørte; men jeg troer dog, at det vil være rigtigt, at de atter omhandles ved denne Leilighed, og jeg skal tillade mig i denne Henseende at fremhæve de Punkter, som for mig have størst Betydning. Hvad der ved denne Lov, hvis Fremskridt jeg i det Hele maa anerkjende, har for mig været en Mangel og, jeg tilstaaer, en væsentlig Mangel, er at Loven, medens den standser i de Forsøg, man var kommen ind paa for at tilveiebringe een samlet overordnet Communalbestyrelse for Kjøbstad og Land, desuagtet har ladet eet Forhold blive staaende uforandret, et Forhold, som ganske overordentlig stærkt berører saavel Landboere som Kjøbstadfolk, idet den er gaaet aldeles udenom det. Det er som sagt allerede omhandlet ved den tidligere Forhandling, og dette Forhold er blevet omtalt paa en saa varm og smuk Maade af et af de ærede Medlemmer for Kjøbenhavn (Brix), at det skal være vanskeligt at sige noget Bedre og Højligere om denne Sag, end der allerede er sagt. Det er imidlertid fra den Side ikke taget i Betragtning med Hensyn til Forholdet paa Landet. Jeg troer, at Enhver, der har havt Sæde i et Sogneraad og et

Amtsraad, navnlig det sidste, og som Følge deraf har deeltaget i Amtsskolebirectionsvæsenet og Amtsskoleraadsvæsenet, vil være paa det Rene med sig selv om, at Landcommunerne i ligesaa høit Grad, ja, jeg kunde fristes til at sige i langt høiere Grad, trænge til at løses af dette Forhold end i mange andre Retninger af vore communale Forhold, f. Ex. Fattigvæsenet. For mig staaer Underviisningsvæsenet, navnlig paa Landet, som et af de store Hovedspørgsmaal, der fremfor alle trænge til en Løsning og til en hurtigst mulig Løsning. Jeg havde haabet, at vi ved denne Leilighed vare komne idetmindste ind paa at faae den fremmet, og jeg beklager oprigtigt, at den her foreliggende Lov er gaaet aldeles udenom det. Læse vi Loven nærmere igjennem og eftersee Motiverne, saa finde vi et Slags Forklaring; thi det udtales ligefrem i Motiverne, at det offentlige Skolevæsen, som det er ordnet her i Landet, ikke er en reen Communesag. Ja, det er just det meget Beklagelige ved denne Sag, at den ikke er en Communesag, at den ikke er bleven en Communesag, og at den ikke bliver en Communesag, men staaer i et høit uheldigt Forhold. Vi ville vist alle erkjende, at Lønningerne til Skolelærerne paa Landet omsider ere komne i et saadant Forhold til de øvrige Forhold paa Landet, at man i Almindelighed kan sige, at Skolelærerne ere ganske vel stillede og forholdsvis ret godt aflagte, men dermed er ogsaa Rosen over vore Skoleforhold i mine Tanker udtømt; thi forøvrigt svare de saa langtfra til, hvad vi ønske, ja, til hvad vi behøve, at de i allerhøjeste Grad trænge til en fuldstændig Reform. Man er allerede kommen ind paa denne Sag ved Behandlingen af Finantsloven, og det er mig et Beviis paa, i hvilken Grad den paatrænger sig, hvor stærkt man ønsker at faae de fornødne Forandringer tilveiebragte, ja, Landets Beboere selv vise i den daglige Gjærning, at man ønsker en Forandring. Der er nævnt og omtalt her, hvad vi Alle kjende, Etableringen af de saakaldte Bondeshøiskoler. Her er saadet forskjellige Ytringer i den Henseende. Fra nogle Sider er det udtalt som ønskeligt, at vi kunde faae flere af disse Skoler, men fra andre Sider er det udtalt, at vi helst slet ikke maatte have dem, og at man hellere maatte